

2023'nin ilk yarısında Azerbaycan ekonomisi

İmalat sektörü ekonomik büyümenin ana itici gücü oldu:

- Genel ekonomi, petrol sektörü üretimindeki %2,1'lik daralma döneminde %0,5 büyüdü. Haziran ayında ham petrol üretimi hem yıllık bazda hem de aylık bazda sırasıyla %3,9 ve %3,8 oranında düşüş gösterdi. Doğal gaz üretimi yılın ilk altı ayında yıllık bazda %4,8 artarken, Haziran 2023'te bir önceki aya göre %6,8 arttı. Petrol ürünleri üretim %23,0 geriledi.
- Petrol dışı GSYİH ise, ağırlıklı olarak ticaret, iç turizm ve inşaat sektörleri kaynaklı %3,1 arttı.
- İmalat sektörü Ocak-Haziran 2023 döneminde yıllık bazda %13,1 oranında büyüdü ve genel ekonomik büyümeye 0,7 b.p. katkıda bulundu. Turizm sektörü, vatandaşların yurt içi seyahatleri sayesinde yüzde 32,6 oranında büyüdü ve pandemi öncesi seviyeyi yüzde 19,5 oranında aştı. Ticaretle, gıda dışı segment bir önceki yıla göre %4,2, gıda segmenti ise %2,3 büyüme kaydetti. Elektronik (bilgisayarlar, telekomünikasyon ekipmanları ve baskı ürünleri) ve yakıt (otomobil benzini ve dizel) sırasıyla %9,0 ve %8,1 ile perakende ticaret açısından en fazla büyüyen gıda dışı kalemleri oldu. Taşımacılıkta, hava kargo taşımacılığında reel olarak yıllık %41,4'lük önemli bir düşüş yaşandı ve bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %11,2'lik bir daralmaya yol açtı. Bununla birlikte, genel ulaştırma sektörü, pandemi öncesi seviyenin %31,6 üzerinde seyretmektedir.

Uluslararası piyasalarda gıda fiyatlarının düşmeye devam etmesiyle enflasyon yavaşlamaktadır:

- Fiyat seviyesi bir önceki aya göre %0,9 arttı ve yıllık enflasyon %10,6 oldu.
- Tüketici sepetine dahil edilen ürün ve hizmetlerin %88,4'ünün (525'in 464'sı) fiyatı yıl bazında arttı, %5,5'i düştü ve kalan %6,1'i değişmedi. Kalemlerin %55,6'sında (292) fiyat artışı yıllık %10,6 olan manşet enflasyona eşit veya altındadır;
- Tüketici sepetine ayrıştırıldığında ise gıda fiyatları %11,5, gıda dışı fiyatlar %10,3, hizmetler ise %9,8 arttı. Gıda, gıda dışı ürünler ve hizmetlerin yıllık manşet enflasyona katkısı sırasıyla 5,0, 2,3 ve 3,3 puan (toplam %10,6) oldu.
- Ana ticaret ortaklarında artan gıda fiyatları (örneğin, Türkiye'de %53,9) ve yüksek iç talep (ücretler %11,1↑, reel tüketim %5,3↑ ve reel yatırım %10,4↑) Azerbaycan'da gıda fiyatlarını yıllık bazda arttırmıştır.

Petrol dışı ihracattaki büyüme, esas olarak elektrik satışlarından kaynaklandı:

- 2023'ün ilk altı ayında toplam ihracat %2,8 oranında azalırken, ithalat %29,0 oranında artmıştır. Sonuç olarak, ticaret fazlası %19,4 azalmış ve 3711 milyon \$ olmuştur;
- Petrol ve gaz sektöründeki fiyat ve talep düşüşüne, doğal gaz (m3) ihracat hacmindeki %3,6'luk azalmaya ve ham petrol ihracatındaki nominal %16,6'luk düşüşe rağmen ticaret dengesi pozitif kalmıştır;

- İthalat artışına en çok katkıda bulunan kalemler (yıllık %29,0) ulaşım araçları ve yedek parçaları, makine ve ekipmanlar ve yakıtlar olmuştur:
 - Ulaşım araçları (ve bunların yedek parçaları) ithalatı bir önceki yıla göre %60,3 oranında artarak toplam ithalat artışının dörtte birini oluşturmuştur. Örneğin otomobil ithalatı reel olarak %37,5, nominal olarak ise %63,4 oranında artış göstermiştir;
 - Kimyasal madde ithalatı (plastik ve kauçuk dahil) yıllık bazda %11,2 artmıştır. Bu büyümeye en büyük katkıyı uçucu yağlar (%42,0↑), plastikler ve bunlardan mamul ürünler (%15,4↑) ve inorganik kimyasallar (%24,5↑) sağlamaktadır;
 - Gıda ürünleri ithalatı, tahıl, un, nişasta, süt müstahzarları ve ürünleri (%20,0↑), şekerli mamuller (%9,7↑) ve kakao müstahzarları (%16,9↑) başta olmak üzere %1,6 artmıştır. Tütün ve mamul tütün ikameleri ithalatı ise yıllık bazda %40,9 artmıştır.
 - Yakıt (benzin dahil) ithalatı iki kattan fazla (2,5x) artarak toplam ithalattaki büyümeye %37,2 oranında katkıda bulunmuştur.
- Petrol dışı ihracat 2023 yılının ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre %21,7 oranında artarak 1773 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir;
 - Artışa en büyük katkıyı, 2022 yılının aynı dönemine kıyasla 8,8 kat artan elektrik enerjisi satışları yaptı.
- CBAR rezervleri 2022 sonuna göre %2,2 artarak 9195.9 milyon USD'ye ulaştı.
- Stratejik döviz rezervleri, 2022 sonuna göre %10,5 artarak 64,1 milyar USD olarak gerçekleşti.

Kredi büyümesi istikrarlı bir hızla devam etti; sigorta primi büyümesi, karma hayat sigortası tarafından belirlendi:

- Haziran 2023'te bankacılık sektörünün toplam aktifleri bir önceki yılın aynı dönemine göre %7,9 artarak 45,2 milyar ₺ olmuştur. Yatırım amaçlı menkul kıymetler (%34,0↑), nakit (%32,9↑) ve krediler (%16,2↑) artışın ana etkenleri oldu. Bununla birlikte, finansal kuruluşlardaki mevduatlar (%8,1↓) ve Merkez Bankası'ndaki hesaplar (%10,9↓) azalmıştır. Merkez Bankası banknotlarının tutarı yıllık bazda %78,0 artarken, Hazine tahvilleri %71,9 arttı;
- İşletme kredisi portföyü, portföyün en hızlı büyüyen segmenti olan bireysel girişimcilere verilen kredilerdeki %41,6'lık artış da dahil olmak üzere %11,2 arttı. Bu sırada ihtiyaç kredisi büyümesi %21,9'a ulaştı. Konut kredisi portföyü Haziran 2023'te 2022'nin aynı ayına göre %25,4 oranında genişlemiştir;
- Toplam TGA oranı Haziran 2022'ye kıyasla 1,2 b.p. daha düşük olup %2,3 olarak gerçekleşmiştir. Zarar karşılıkları 78,9 milyon ₺'ye gerilemiştir;
- Mevduat tabanı Haziran 2023'te bir önceki yılın aynı dönemine göre %6,5 oranında artarak 34,5 milyar ₺ olmuştur. Vadesiz mevduatlar %0,6 oranında artış gördü ve vadeli mevduatlar %19,9 artarak 11,8 milyar ₺ oldu. Finansal olmayan kuruluşların

mevduatları %0,8 oranında hafif bir daralma gösterirken, finansal mevduatlarda %4,2 oranında artış gözlenmiştir. Hanehalkı mevduatları %20,3 oranında artmıştır;

- Toplam mevduat portföyündeki dolarizasyon oranı, 2022 sonuna göre 4,7 puan azalarak %43,7 seviyesinde gerçekleşti. Vadeli mevduat dolarizasyon oranı 0,5 puan, buna paralel olarak vadesiz mevduat dolarizasyon oranı 2022 yıl sonuna göre 7,1 puan azaldı. 2023'nin ilk yarısında CBAR tarafından satılan döviz, yıllık %42,6 düşüşle 1571,3 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.
- Bankacılık sektörünün özkaynak kârlılığı %19,1 (2022 Haz: %15,6) olup, toplam net kârın Haziran 2023 özkaynaklarına oranı olarak hesaplanmıştır. Daha yüksek karlılık, hem faiz hem de faiz dışı gelirlere kaynaklandı, faiz ve faiz dışı giderler, karlılık artışını dengeledi. Faiz geliri yıllık bazda %32,6 artarken, faiz dışı gelir yıllık bazda %12,1 arttı.
- Toplam sigorta primleri 2023 yılının ilk altı ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre %32,0 oranında artmıştır;
- Brüt prim üretimi 648,9 milyon ₺ olarak gerçekleşmiştir. Hayat sigortası primleri, toplam primler içindeki bağış payının %42,2'si dahil olmak üzere pazarın yarısını oluşturdu. Karma hayat sigortası, hayat sigortasındaki artışı %42,8 oranında arttırdı.
- Hayat dışı sigorta, hem isteğe bağlı (%12,9↑) hem de zorunlu (%58,2↑) segmentteki artışın etkisiyle %28,5 büyüdü;
- Oto sigorta pazarında isteğe bağlı branş %18,7, zorunlu branş primleri ise %58,7 oranında artarken;
- Gönüllü sağlık sigortası primleri %4,5 arttı.

26 Temmuz'da TCMB, refinansman oranını %9,00 seviyesinde tutmaya karar verdi:

- Faiz koridorunun alt sınırı %7,50'de sabit kalırken, üst sınır %10,00'da kalmıştır.
- Karar, güncellenen tahminlere, yurt içi ve yurt dışı enflasyon dinamiklerine ve risk görünümündeki değişikliklere dayanmaktadır;
- Merkez Bankası yıllık enflasyonun 2024 yılı sonuna kadar hedefe yaklaşmasını beklemektedir;
- CBAR, ortak ülkelerde enflasyonun düşmesi, küresel emtia piyasalarında fiyatların gerilemesi ve navlun maliyetlerinin salgın öncesi seviyeye inmesinin enflasyonu düşürdüğünü belirtmiştir;
- CBAR, yılın ilk yarısında nominal efektif döviz kurunun %10,3 oranında değer kazandığını ve para politikasının parasal koşullar yoluyla enflasyonist baskıyı kontrol altına aldığını belirtmiştir;
- Merkez Bankası, elverişli dış koşullar ve petrol dışı ihracatın artan potansiyelinin döviz piyasasında istikrarın korunmasına yardımcı olduğunu kaydetmiştir;
- Merkez Bankası önümüzdeki para politikası toplantılarında yurt içi ve yurt dışı enflasyonist riskleri ve gerçekleşen enflasyon ile beklenen enflasyon arasındaki farkı dikkate alacaktır.

Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

